

Mersed ŠABANOVIĆ, prof.

OŠ „Duboki Potok“, Srebrenik

TOPONIMI OPĆINE BRATUNAC

Apstrakt: Rad je koncipiran tako da obuhvati geografske komponente istraživanja toponima (hidronima, oronima i ojkonima) na području općine Bratunac. Toponimi na području općine Bratunac su većinom praslavenskog i općeslavenskog porijekla. Veliki broj hidronima, odnosno potamonina jesu ktetici, nastali na osnovu toponima gdje se pojavljuju. Međutim, postoje i hidronimi koji su primarni u odnosu na naselja odnosno komonime. Naziv naselja je nastao na osnovu hidronima, odnosno naziva rijeke koja protiče kroz to naselje. Veliki broj oronima su fitonimskog porijekla, karakteristično za veliki broj oronima na području Bosne i Hercegovine. Najveći broj komonima (naziva sela) su patronimi, dok je također veliki broj naselja sa fitonimskim porijeklom. Veliki značaj za proučavanje nastanka pojedinih oronima, hidronima i ojkonima imaju narodne predaje i kazivanja. Narodne predaje o postanku pojedinih toponima na području općine Bratunac su u vezi s historijskim činjenicama, aktivnostima i radom stanovništva, dešavanjima kroz historiju, kao i na osnovu fizičko-geografskih karakteristika smještaja pojedinih naselja.

Ključne riječi: *Bratunac, toponimi, hidronimi, oronimi, ojkonimi.*

UVOD

Imena geografskih objekata na Zemlji, ili geografski nazivi ulaze u sastav i fond onomastičkog materijala. Geografski nazivi su znaci koji su nastali iz jednostavne potrebe da se njima imenuju, označe geografski prostori, geografski objekti i iz potrebe komuniciranja među ljudima.

Za geografske nazive su se interesovali ne samo geografi nego i etnolozi, antropolozi, lingvisti, arheolozi i drugi. Geografi su se interesovali za geografske

nazive, o njihovom nastanku, porijeklu, vremenu trajanja, ali i radi unošenja na karte. Često možemo čuti da su sami geografski nazivi spomenici pamćenja koji u sebi kriju bitne spoznaje o prošlosti nekog kraja i nekog naroda.

Toponomastika, odnosno toponimija je u uskoj vezi i sa drugim naučnim disciplinama kao što su: historija, etnografija, geografija i kartografija, odnosno geodezija. Ona na neki način obezbjeđuje kartografiji geografske nazive koje će kasnije kartografija kao posebna disciplina crpiti i koristiti kao jednu od osnova za geografske ili topografske karte (dopunski elementi karte).

Geografske nazive su čuvali naši preci, svojim jezikom, prenosili s koljena na koljeno i kada oni nisu bili zapisivani. S tim u vezi geografski nazivi čuvaju sa sobom jedan dio historije. Geografske nazive, također, treba shvatiti i kao vrijedne spomenike materijalne i duhovne kulture, u kojem priroda, društvo, kultura i jezik imaju svoj poseban udio i zaslugu.

Često na kartama nalazimo različite geografske nazive za određene geografske objekte. Posljedica toga su različita rješenja koja su bila predmet čestih polemika, naučnih i laičkih rasprava.

Toponimija ili toponomastika u najkraćem, predstavlja nauku o značenju i porijeklu imena mjesta ili toponimima na Zemlji. Sama riječ toponimija ili toponim nastala je od dvije grčke riječi i to: **topos**, što znači mjesto i riječi **ónoma**, što znači ime ili riječi **ónomazo** što znači imenovati.

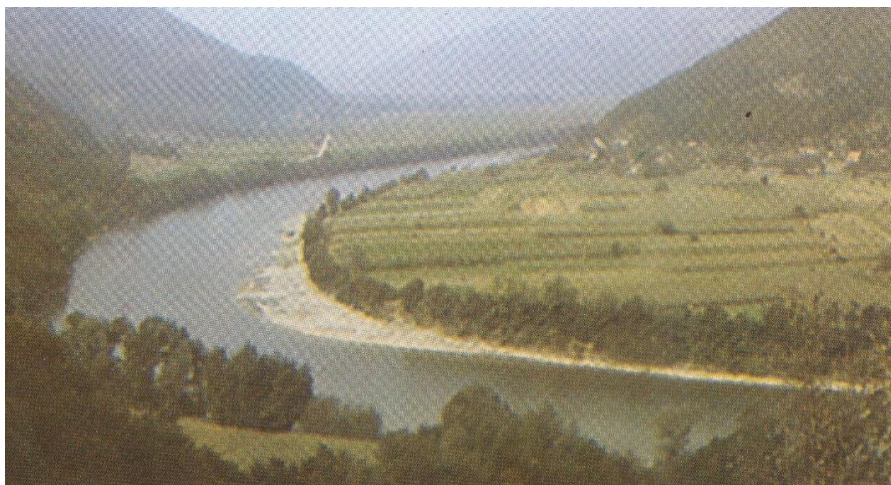
Među toponimima možemo izdvojiti nekoliko kategorija i to: oronimi – imena reljefnih oblika, hidronimi – imena voda na Zemlji; fitonimi – imena u vezi s biljkama; zoonimi – imena u vezi s životinjama; etnonimi – imena u vezi s narodima i plemenima; hagionimi – imena u vezi sa svecima; patronimi – imena u vezi s porodičnim imenima; hodonimi – imena u vezi s prometnicama i putevima; teritorionimi – imena u vezi s određenim teritorijem; domilicionimi – imena u vezi s naseljima; ojkonimi – imena u vezi s naseljenim mjestima; komonimi – imena ili nazivi sela; astionimi – imena ili nazivi gradova i dr.

HIDRONIMI OPĆINE BRATUNAC

Hidronimi kao geografski nazivi za vodene objekte, predstavljaju obavezan element gotovo svih geografskih karata. Na području općine Bratunac možemo izdvojiti samo potamonime (nazive rijeka) u okviru hidronima, jer nema drugih vodenih objekata.

Drina, najveća desna pritoka Save. Drina nastaje od crnogorskih tokova Pive i Tare i nosi ovaj hidronim od ušća Pive u Taru kod Šćepan polja. Ukupna dužina toka rijeke Drine iznosi 346 km, a kroz općinu Bratunac protiče u dužini od 68 km. Drina je brza rijeka sa hladnom vodom i zelenkaste je boje.

Na geografskoj karti prvi put je upisana 1491. godine pod nazivom Drinus f., a upisao ju je italijanski bakrorezac Nicolaus Donnus. Iz samog naziva Drina izvodi se pridjev: drinski, a kraj uz Drinu naziva se Podrinje. Ovo je toponimska oznaka koja je nastala najvjerojatnije u donjem i srednjem toku rijeke Drine, što tvori prefiksarno-sufiksni model po-drin-je. Toponim, odnosno hidronim ili potamonim Drina ili Drin treba izvoditi iz ilirskog korijena dri-(indoevropskog dru-), koja bi imala značenje "teći naporno, probijati se".



Slika 7. Rijeka Drina (Izvor: www.bratunac.com)

Zanimljivo je zapažanje i Ćamila Sijarića o porijeklu i nazivu rijeke Drine. On je o tome zapisao da se nekad rijeka Drina nazivala Zelenika. To je bilo njeno slavensko ime. On dalje naglašava jednu legendu koja govori o rijeci Drini, a to je kada su Turci prodirali u Bosnu, morali su preći preko Drine koja im se učinila duboka. Dubok na turskom se kaže *derin*, pa je prema tome i rijeka Drina dobila svoj naziv. Dalje Sijarić daje mogućnost da je Drina dobila naziv po ilirskoj riječi *drim*, što bi značilo zelen.

Drinjača, jednim malim dijelom svog toka protiče kroz općinu Bratunac. Drinjača izvire ispod Konjuha, a u rijeku Drinu se ulijeva u mjestu Drinjača. Naziv Drinjača, izveden je iz imena Drina. Tako da se sva tumačenja o nazivu Drina odnosi i na naziv Drinjača. Međutim, nije uobičajeno u hidronimiji da se imena pritoka izvode iz imena rijeka u koja se ulijevaju.

Glogovska rijeka, nastaje od manjih tokova na području mjesne zajednice Glogova, protiče kroz naselja: Magašići, Hranča, Repovac, grad Bratunac, te se ulijeva u rijeku Drinu kod naselja Mihaljevići. Sam hidronim *Glogovska rijeka* nastao je od istoimenog mjesta ili mjesne zajednice *Glogova* na kojoj se formira ova rijeka od drugih manjih riječnih tokova. Naziv Glogovska rijeka predstavlja

ktetik od toponima Glogova. Sam toponim *Glogova* je fitonimskog porijekla. Nastao je na osnovu velikog dijela površine obrasle glogom (*lat. Crataegus monogyn – bijeli glog*).

Kravica ili Kravička rijeka, je desna pritoka rijeke Jadar koji se ulijeva u Drinjaču, a ona u Drinu. Očito da je hidronim *Kravica* zoonimskog porijekla. Na prvi pogled predstavlja deminutiv od riječi krava. Međutim, prema Skoku ovaj toponim ima veze sa praslavenskim "korva" kao što su i brojni drugi toponimi nastali na osnovu ove baze. Dalje, Skok smatra da ovaj korijen "korva" i naziv Kravica ima veze s indoevropskim sufiksom *-ua*, s kojim je ova praslavenska riječ u srodstvu.

Križevica, nastaje od manjih riječnih tokova na području općine Srebrenica, te protiče manjim dijelom toka kroz općinu Bratunac i ulijeva se u rijeku Drinu na mjestu tzv. Kriva Drina, u neposrednoj blizini naselja Rakovac. Pretpostavlja se da ime ove rijeke potiče od njemačke riječi Kiespirit – pješčani pirit, jer je prvobitno ime ove rijeke bilo Kiževica. Dakle, ovaj hidronim vezan je za geološke (rudonosne) osobine područja na kojem nastaje ova rijeka. Međutim, prema usmenim kazivanjima, ovaj hidronim je nastao tako što ova rijeka "križa", dijeli općinu Bratunac na dva "jednaka" dijela. Možda ovaj naziv potiče i od vremena življenja katoličkog stanovništva na ovom prostoru, jer u svom nazivu ima riječ "Križ".

Jagodnja rijeka je dobila naziv po toponimu Jagodnja. Jagodnja je mjesto koje je bilo čuveno po proizvodnji i uzgoju jagoda pa je po tome i dobilo ime – fitonimska osnova.

Lomanac, na osnovu topografske karte možemo vidjeti da protiče kroz dva uzvišenja iste nadmorske visine, te tako "lomi" ovaj prostor na dva jednaka dijela po čemu je, možda, ovaj hidronim i nastao.

Loznička rijeka, predstavlja ktetik od toponima Loznica.

Mlečvanska rijeka, je dobila naziv po naselju Mlečva, kroz koje velikim dijelom i protiče. Hidronim *Mlečvanska rijeka* predstavlja ktetik od toponima Mlečva.

Opravdića rijeka u samom hidronimu Opravdića rijeka, zanimljivo je to da se ne zove Opravdička rijeka, što ukazuje da nije nastala po naselju Opravdići, nego je najvjerovatnije patronim od imena Opravdići, te tako predstavlja patronim i prisvojnu zamjenicu.

Pobrđska rijeka, sam hidronim nastao je po imenu naselja (Pobrđe) kroz koje ova rijeka ima najduži tok, odnosno predstavlja ktetik od ovog toponima. Dok je ovaj toponim nastao na osnovu reljefa koji prevladava u ovom naselju.

Saška rijeka, nastaje od manjih tokova na području naselja Sase. Na osnovu ovog toponima nastao je i hidronim Saška rijeka koji predstavlja ktetik

od ovog toponima. Sam toponim *Sase* nastaje u 14. stoljeću kada na ovaj prostor dolaze brojni rudari (Sasi) na poziv bosanskih vladara iz Njemačke. Saška rijeka je veoma zagađena. Razlog tome jeste odbacivanje velikog dijela jalovine olova i cinka iz rudnika *Sase*. Također, na mjestu gdje se ulijeva ova rijeka u Drinu i Drina je zagađena. Često se može čuti da se nikad na ovom dijelu Drine ne peca riba, jer je i nema zbog velike zagađenosti na ovom prostoru.

Slapaška rijeka predstavlja kretanje od toponima Slapašnica. Međutim, ovdje je riječ o hidronimu koji je primaran u odnosu na toponim, te je na osnovu rijeke i nastao ovaj toponim. Teren kroz koji se probija ova rijeka je veoma brdovit, sa mnoštvom udolina, prevoja i vrhova. Možda sam teren i način toka ove rijeke joj je dao naziv.

Žutica, postoji mogućnost da je ovaj hidronim nastao na osnovu boje vode ove rijeke. Druga pak mogućnost koju daju usmena predanja je to, da je konzumacija ili kupanje u ovoj vodi izazivalo bolest zvanu žutica.

ORONIMI NA PODRUČJU OPĆINE BRATUNAC

Oronimi su geografski nazivi za planine, brda, planinske lance, kotline, klance i druge geomorfološke oblike.

Babino brdo, ima nadmorsku visinu od 876 m. Nalazi se u jugoistočnom dijelu općine između naselja Joševa i Jagodnja, te naselja Radijevići na sjeveroistoku. Prema samom ovom nazivu može se reći da je ovo oronim antropogenog porijekla, a da je nastao na osnovu metaforičnog značenja, odnosno na osnovu nekog čovjeka te se tako, kao naziv, zadržao sve do danas.

Debelo brdo, ima nadmorsku visinu od 639 m. Nalazi se na sjeveru općine, odnosno između naselja Vitkovići na istoku, Poloma na zapadu, Dubravica na sjeveru i Slapašnica na jugu. Na osnovu uvida u topografsku kartu, kao i raspored i oblik izohipsi može se vidjeti da se oblik ovog brda malo mijenja od podnožja ka vrhu, odnosno brdo je plečasto (široko, debelo). Morfološki izgled ovog reljefnog oblika uticao je na njegovo ime, odnosno oronim.

Drenjak, ima nadmorsku visinu od 771 m. Nalazi se na krajnjem sjeverozapadu općine. Predstavlja i granicu općine Bratunac sa općinom Zvornik. Prema klasifikaciji oronima, ovaj oronim je fitonimskog porijekla, nastao na osnovu velike količine biljke drenjka, koja se u ovim krajevima dosta koristila za spravljanje đema, soka i čaja.

Čauš, ima nadmorsku visinu od 773 m. Nalazi se u neposrednoj blizini gradskog jezgra, a između naselja Podčauš na sjeveru, Pećišta (Srebrenica) na zapadu i Zalužja na jugu. Oronim Čauš je antropogenog porijekla. Riječ čauš je

turskog porijekla te iz tog vremena, odnosno Osmanske uprave u Bosni i Hercegovini i potiče ovaj oronim. Riječ *čauš* bi imala nekoliko značenja i to; u početku osmanlijske uprave oficir, a u janičarskoj vojsci podoficir; Čauši su bili i u sastavu vojske koja je interpretirala vojnu muziku; Čuvar telegrafske linije; Vođa svatova, koji se brine o redu u svatovima i Šaljivdžija koji razveseljava ljude i goste u svatovima³

Gradac, ima nadmorsku visinu od 555 m. Nalazi se na samom sjeveru općine, te također predstavlja granicu općine Bratunac sa općinom Zvornik. Ovo brdo ulazi u sastav Glogovske planine. Na području općine Bratunac nalazimo nekoliko ovakvih uzvišenja koji nose isti oronim. Pretpostavlja se da je ovaj oronim nastao u turskom periodu. Naime, u Bratuncu je u tom periodu bila smještena carinarnica (građevina), a na ovim uzvišenjima su bile smještene utvrde carinarnice, u slučaju odbrane. Svi ovi oronimi nalaze se uzduž doline rijeke Drine.

Javorak, ima najveću nadmorsku visinu na području općine Bratunac i to od 1098 m. Nalazi se na jugu općine, te predstavlja granicu sa općinom Srebrenica. Smješten je između naselja Jagodnja na istoku, Miholjevine na zapadu, te Mlečva na sjeveru. Ovaj oronim je fitonimskog porijekla. Ova planina je obrasla javorovim drvetom pa je otuda i dobila ime. Slično ovoj planini, po drvetu javor, ime su dobile planine Javor, Javornjača i Javornik. Veliki je broj vrhova u Bosni i Hercegovini koji nose ime po ovom drvetu.

Mratinjsko brdo, ima nadmorsku visinu od 629 m. Nalazi se između naselja Mratinjci na sjeveru, Lipenovići na jugu, Ježestica na istoku i Bišina na zapadu. Ovaj oronim je nastao po obližnjem naselju Mratinjci. Predstavlja ktetik od toponima Mratinci.

Oćenovsko brdo, ima nadmorsku visinu od 732 m. Ovo brdo ulazi u sastav Glogovske planine. Nalazi se na sjeverozapadu općine Bratunac. Smješteno je između naselja Zelinje na sjeveru, Oćenovića na jugu, Banjevići na zapadu i susjednog brda Gradac na istoku. Ovaj oronim je nastao po naselju Oćenovići koje je smješteno u podnožju i na padinama ovog brda. Predstavlja također ktetik od toponima Oćenovići.

Orlova bukva, ima nadmorsku visinu 932 m. Nalazi se na jugozapadu općine, između naselja Miholjevine na zapadu, vrha Javorak na istoku, naselja Biljeg (Srebrenica) na jugu i naselja Mlečva na sjeveru. Oronim Orlova bukva je fitonimskog i zoonimskog porijekla. Na ovom prostoru prisutna je bukova šuma pa je to jedan od razloga zbog čega ovaj oronim ima ovakav naziv, ali možda su na ovom prostoru bile i nastojbine ptica orlova pa zbog toga i ovakav oronim. Međutim, usljed sve veće antropogenizacije ovaj prostor je ostao bez tih ptica

grabljivica, ali ipak je ostao dio imena koji nas podsjeća na nekadašnju prisutnost navedenih ptica na ovom području.

Straževac, ima nadmorsku visinu 931 m. Nalazi se na krajnjem jugu općine Bratunac i graniči sa općinom Srebrenica. Smješten je između naselja Jaketići i Čolakovići na sjeveru, te naselja Klekovići (Srebrenica) i Grujčići (Srebrenica) na jugu. Sam oronim je antropogenog porijekla. Predstavljao je utvrdu i osmatračnicu starog grada Argentarie, Srebrenice

OJKONIMI NA PODRUČJU OPĆINE BRATUNAC

Ojkonimi su geografski nazivi za naseljena mjesta. Prema daljoj klasifikaciji ojkonimi se dijele na komonime (nazivi sela) i astionime (nazivi gradova).

Bratunac, je danas grad i središte općine. Na mjestu gdje je današnji Bratunac, u srednjem vijeku je bila carinarnica, đumrukšana zabilježena i u starim spisima iz 1333. godine. U isto ovo vrijeme spominje se crkva samostana sv. Marije. To je bila crkva naseobine trgovaca Dubrovčana, koji su bili katolici u Podrinju i imali nekoliko svojih naselja. Sveštena lica ove crkve su činili posebnu Bratovštinu po čemu je vjerovatno dato ime naselju Bratuncu. Na taj način nastao je toponim, odnosno astionim Bratunac.

Bratunac se spominje i 1381. godine u dokumentu u kojem se navodi da je preko važnog srednjovjekovnog naselja Crnče kod Drine vodio put iz Srbije u Bosnu (*Cerca pireglo de Bratunac*).

Biljača, naselje smješteno u istočnom dijelu općine Bratunac. Sam naziv Biljača potiče od riječi *bilja* koja ima značenje – drvo dužine do 1 m obično borovine koje se koristilo za loženja na ognjištu. Toponimi sa nastavcima na -ca ili -ča označavaju mjesta na kojima su se sjekla drva za ognjište. Međutim, danas ovaj prostor nije bogat borovim drvetom. Dakle, veoma mali broj borovih stabala se nazi u ovom naselju, ali je toponim ostao da podsjeća na to vrijeme. Danas ovaj prostor kao i prostor naselja Bjelovac je veoma bogat kestenovim drvetom.

Dubravice, naselje smješteno na krajnjem sjeveru općine. Sam naziv Dubravice potiče od riječi *dub – dubovi*. Riječ je praslavenskog i slavenskog porijekla u značenje kao stablo, drvo... Riječ je raširena kao toponim od same riječi *dub* pa i kao pridjev raznih oblika, npr. *Dubovac, Dubošnica, Duboštica, Dubrave, Dubravice...*

Glogova, naselje smješteno u centralnom dijelu općine Bratunac. Toponim Glogova nastao je od riječi općeslavenskog i slavenskog porijekla *glog*, kao i od indoevropske riječi *glogh* što znači oštar, oštro. Prema tome Glogova je

dobila naziv zbog velikog dijela površine obrasle glogom. Riječ glog je veoma raširena u toponimiji, ali uglavnom kao izvedenica.

Jagodnja, naselje je smješteno u južnom dijelu općine Bratunac. Naselje je dobilo naziv po jagodi čiji je uzgoj na ovom području bio znatno raširen.

Lipenovići, naselje smješteno u zapadnom dijelu općine Bratunac. U osnovi ovog toponima je fitonimska baza *lip*, baltoslavenskog, općeslavenskog i praslavenskog fitonimskog termina *lipa* "Tilia". Ovakav korijen ne nalazimo u indoevropskim jezicima. Na osnovu ovog može se zaključiti da osnova nastanka ovog toponima jeste drvo lipa, koje je i danas u velikoj mjeri zastupljeno na ovom prostoru.

Loznica, naselje smješteno u istočnom dijelu općine Bratunac. To je poljoprivredni termin za izdanak, granu... Pridjev na *-ica* često nalazimo u toponimima, kao npr. Loznica, a označavalo bi "divlju lozu".

Repovac, naselje koje se nalazi u centralnom dijelu općine Bratunac. Prema usmenom predanju stanovnika ovog naselja, ono je dobilo ime po uzgoju repe, divlje repe koja se koristila kao hrana za stoku i manjim dijelom uzgoj šećerne repe. Ovaj prostor, pedološki, odgovara uzgoju tih kultura i potvrđuje činjenicu o nastanku ovog toponima.

Joševa, naselje se nalazi u južnom dijelu općine Bratunac. Naziv ovog mjesta vezuje se sa starim fitonimskim terminom *jelha*, koja se spominje u crkvenim tekstovima. Sam naziv može se vezati i sa imenicama *joha* / *jošika* i sl.¹⁰ Zbog toga možemo zasigurno reći da je toponim Joševa fitonimskog porijekla.

Jelah, naselje smješteno u centralnom dijelu općine Bratunac, udaljeno samo nekoliko kilometara od gradskog jezgra. Sam naziv Jelah potiče od praslavenske riječi, *elha*, i indoevropskog korijena *el-* prema rodu drveća brijest, jasen.¹¹ Iz toponima Jelah, kao osnove proizašli su mnogi drugi toponimi u Bosni i Hercegovini kao npr. Jelasi, Jelaš, Jelašak, Jelašci, Jelaška i dr.

Kravica, naselje smješteno u zapadnom dijelu općine Bratunac. Očito da je kominim kao i hidronim *Kravica* zoonimskog porijekla. Na prvi pogled predstavlja deminutiv od riječi krava. Međutim, prema Skoku ovaj toponim ima veze sa praslavenskim "korva" kao što su i brojni drugi toponimi nastali na osnovu ove baze. Dalje Skok smatra da ovaj korijen "korva" i naziv Kravica ima veze s indoevropskim sufiksom *-ua*, s kojim je ova praslovenska riječ u srodstvu.¹² Zanimljiva je i činjenica da se pored naselja Kravica nalazi i naselje Kajići. Naselje Kajići su nastali od riječi *kaja* koja predstavlja mlado od krave.

Ježestica, naselje smješteno u centralnom dijelu općine Bratunac. Ovaj toponim u svom osnovu ima imenicu životinjskog porijekla, ali predstavlja toponim metaforičnog značenja. Sama riječ *jež* je praslavenskog i slavenskog

porijekla znači *bodlja, trnje...* otuda i nastavak *-ica* kao nešto što stalno bode, pecka... Toponimi kao npr. Ježinac, Ježeva, Ježevac, Ježestica itd. označavaju područje koje je obraslo trnjem, bodljama, niskim rastinjem itd. Zbog toga kažemo da je i ovaj toponim zoonimskog porijekla, ali metaforičnog značenja.

Blječeva, naselje smješteno u centralnom dijelu općine Bratunac. Sam naziv Blječeva potiče od glagola *blječkati se*, kada se govori o blatu. Ovaj glagol može se uzeti kao asocijacija i logična motivacija za nastanak ovog toponima. Asocijacija bi odgovarala području sa podvodnim, močvarnim zemljištem. Međutim, u nazivu Blječeva imamo i formans *-ev* pa bi ovaj toponim mogao predstavljati i izvedenicu od nekog antroponima.

Konjevići ili Konjević polje, naselje smješteno na krajnjem sjeverozapadu općine Bratunac. Predstavlja mjesnu zajednicu kojoj još pripadaju naselja Hrnčići, Pobuđe i Urkovići. Sam naziv Konjevići je antropogenog porijekla. U malom selu Orlovići, derviš Hamza koji je bio i osnivač derviškog tarikata Hamzevije, oko 1519. godine utemeljio je zaviju koja je bila i ostala pravo svratilište. Legenda kaže se Hamza na ove prostore doselio iz sela Orla vilajeta Konje, po čemu je ovo mjesto i dobilo naziv Konjevići, odnosno Konjević polje. Porodica koja je imala čast da se brine o imovini i tekiji nosi prezime Orlović. Jedan manji dio Konjević polja zvao se Tekija po tome što je Hamza Dedo na ovom prostoru napravio tekiju hamzevijskog reda.

Krasanovići ili Krasan polje, naselje smješteno u sjeveroistočnom dijelu općine Bratunac. Usmena predanja govore da je naziv ovog naselja nastao po tome što slučajni prolaznik ne može proći, a da se ne zadivi ljepoti ovog polja. Svaki prolaznik bi izgovorio kako je krasno ovo polje, pa je po tome i dobilo ovakav naziv.

Mlečva, naselje smješteno u jugoistočnom dijelu općine Bratunac. Sam naziv Mlečva potiče od riječi *mleč*, koja bi imala značenje suh, mršav, bljutav, neslan... Pridjev *mlećak, mlećka, mlečva* imao bi značenje slabiti, slabo formiran, siromašan... Zbog toga možemo reći da je ovaj naziv nastao pod uticajem slabo razvijenog područja. Ovaj toponim bi bio opisni pridjev, koji je nastao opisivajući trenutnu situaciju koja je vladala na ovom prostoru.

Podčauš, naselje smješteno u blizini gradskog jezgra. Sam naziv Podčauš, potiče od turske riječi *čauš*. Pošto je naselje smješteno u podnožju ovog brda, logično je da u svom nazivu ima prefiks *pod-* koji ujedno objašnjava i locira ovo naselje.

Sikirić, naselje se nalazi u sjeveroistočnom dijelu općine Bratunac. Toponim Sikirić je pluralni oblik antroponima Sikirić. U osnovi toponima stoji indoevropska, općeslavenska i praslavenska izvedenica *sikira ili sjekira*. Sam naziv može se dovesti i u vezu s glagolom *sjeći*, koji pak možda govori više da je

naselje dobilo ime po alatu koji služi za sječu drveta. Naziv se može dovesti i u vezu sa područjem u kojem se koristila sjekira, bila velika sječa šume ili pak naselje u kojem su kovači izrađivali ovaj alat.

Tegare, naselje smješteno pored rijeke Drine. Toponim Tegare u svom korijenu riječi ima riječ *teg*, koja je općeslavenskog i praslavenskog porijekla a koja bi imala značenje težak, naporan rad, ono što se tim radom uzgaja, žito, poljski plodovi itd. Imajući u vidu položaj naselja koje se nalazi na ravnom platou uz Drinu, moglo bi se zaključiti da je baš ovaj rad, vezan za obradu zemlje, vezan za ovaj prostor. Naziv se može povezati i sa glagolom *teg-liti* koji također ima riječ *teg*, a imao bi značenje teško vući, raditi na zemlji, raditi nešto teretno itd.

Suha, naselje sa veoma dugom tradicijom i vremenom postojanja. Smješteno je u neposrednoj blizini gradskog jezgra. Toponim Suha je veoma zanimljiv. Za ovaj toponim postoji usmena predanja koja govori da je ovaj toponim nastao zbog toga što ovo naselje nikad nije plavljeno od rijeke Drine. Od naselja Suha prema rijeci Drini je ravničarski dio i pri velikim izljevima Drine, voda je dospijevala do ovog naselja, ali nikada nije poplavljeno. Na osnovu ove činjenice nastaje ovaj toponim.

Voljavica, smještena je u istočnom dijelu općine Bratunac. Toponim Voljavica je antropološkog porijekla. Od praslavenske baze *vol- ili voli-*, pravljeni su vrlo stari antroponimi. Voljavica bi bila mjesto, zemljište koje pripada Voljavčanima, a nastavak *-ica* je jedan od užitih karakteristika južnoslavenskog prajezika u pogledu razvitka nastavka za građenje riječi.

Zalužje, naselje koje je smješteno u istočnom dijelu općine Bratunac. Iz samog toponima Zalužje može se izdvojiti prefiks *za-* i sufiks *-je*, te između ova dva prefiksarno-sufiksna dijela ostaje riječ *laz*, koja ima značenje iskrčeno zemljište, krčevina, prolaz, prijelaz preko rijeke i sl.

Bjelovac, naselje smješteno u istočnom dijelu općine Bratunac. Prema osobnom iskustvu i mišljenju, ovaj prostor, odnosno naselje Bjelovac je dobilo ime po velikim naslagama šljunka. Naselje je smješteno pored same rijeke Drine. Prilikom plavljenja rijeke Drine cijeli ovaj prostor je ostao pod kamenjem, šljunkom i pijeskom. Zbog same boje prostora nakon plavljenja, te dijelova koji su i danas pod šljunkom i pijeskom bez vegetacije, ovo naselje je dobilo svoje ime. Ovakvo mišljenje su potvrdili i mnogobrojni stanovnici ovog naselja.

Pobrđe, naselje smješteno u istočnom dijelu općine Bratunac. Sam naziv, odnosno toponim Pobrđe je nastao na osnovu reljefa ovog naselja. U geomorfološkom smislu pobrđe je nizija koja je sastavljena od brda približno iste visine koja su odvojena plitkim dolinama. Reljef ovog naselja odgovara ovoj

definiciji pa je na osnovu samog reljefa i nastao ovaj toponim odnosno komonim.

Polom, naselje smješteno na krajnjem sjeveru općine Bratunac. Sama riječ ukazuje na neku okrutnost, barbarstvo, koje se možda desilo na ovom prostoru. Postoje i takva usmena predanja koja govore o velikom polomu ovog prostora a koji je prouzrokovala rijeka Drina. Međutim, sam toponim Polom potiče od riječi romanskog porijekla *lom*, koja bi imala metaforično značenje, onaj što je hranjen vodom, ili uprošteno rečeno područje koje je često plavljeno. Zbog toga toponim Polom, sa prefiksom *po* + baza *lom*, imao bi tvorbeno značenje i model kao *Porječje* i sl.

Žlijebac, naselje smješteno na krajnjem jugoistoku općine. Naziv Žlijebac u osnovi riječi ima bazu općeslavenskog i praslavenskog porijekla *želb*. Kroz ovo naselje protiče i istoimena rijeka Žlijebačka rijeka. Imajući u vidu konfiguraciju zemljišta i prostora kroz koji protiče ova rijeka, tj. usječeno korito može se pretpostaviti da je ovaj hidronim primaran u odnosu na sam toponim.

Patronimi jesu nazivi mjesta koji su nastali na osnovu imena porodica, odnosno prezimena.

Abdulići, naselje koje pripada mjesnoj zajednici Fakovići. Sam naziv naselja Abdulići je patronim. Dobio je ime po porodičnom imenu, odnosno prezimenu većinskih porodica koje su živjele na ovom prostoru. Danas, pod uticajem rata samo par porodica je nastanjeno na ovom prostoru.

Banjevići, naselje smješteno u sjeverozapadnom dijelu općine Bratunac ispod Glogovske planine. Sam naziv mjesta Banjevići je patronim. Predstavlja toponimizirani pluralni oblik prezimena Banjević.

Boljevići, naselje koje pripada mjesnoj zajednici Fakovići. Naselje je dobilo naziv po prezimenu Boljevići koje predstavlja većinsko stanovništvo s tim prezimenom u ovom naselju.

Mihaljevići, naselje koje pripada mjesnoj zajednici Suha. Naselje je dobilo naziv po prezimenu Mihaljević, koje je bilo većinsko stanovništvo na ovom prostoru sve do rata (1992-1995). Danas, samo jedna porodica Mihaljević, kao povratnik živi u naselju Mihaljevići.

Pirići, naselje pripada mjesnoj zajednici Tegare. Ime naselja je patronim, nastalo od prezimena Pirić koje je bilo najbrojnije na ovom području sve do nemilog rata (1992-1995). Danas veoma mali broj porodica ovog prezimena živi u ovom naselju.

Šiljkovići, naselje pripada mjesnoj zajednici Kravica. Nastalo je od prezimena Šiljković koje najbrojnije u ovom naselju. I danas najveći broj stanovnika ovog naselja nosi to prezime.

Vitkovići, predstavljaju mjesnu zajednicu kojoj još pripadaju naselja Krasanovići i Slapašnica. Nastalo je od najbrojnijeg prezimena u ovom naselju. Međutim, ovo naselje je u narodu poznato i kao naselje Osamsko. U narodu se obično upotrebljava ovaj naziv kao ime za ovo naselje, ali i za cjelokupnu mjesnu zajednicu.

Vraneševići, naselje pripada mjesnoj zajednici Fakovići. Ime naselja je patronim, koje je nastalo po većinskom prezimenu, Vranešević, na ovom prostoru.

Pouzđano se ne zna da li su sljedeća naselja patronimi, ali po svom nazivu može se zaključiti da su nastali od porodičnih imena, odnosno prezimena. To su naselja: Urkovići, Stanatovići, Oćenovići, Opravdići, Magašići, Boljevići, Hrnčići i Fakovići. Stanovnici ovih naselja potvrđuju ovu činjenicu, a to je, da su ova naselja nastala od prezimena: Urković, Stanatović, Oćenović, Opravdić, Magašić, Boljević, Hrnčić i Faković. Međutim, iako postoji usmena predaja o ovakvom nastanku toponima, postoji i činjenica da ovakvih, odnosno ovih prezimena nema ili u veoma malom broju ima na ovom području, odnosno u ovim naseljima.

ZAKLJUČAK

Toponimi na području općine Bratunac su većinom praslavenskog i općeslavenskog porijekla. Međutim, veliki broj njih je pretrpio promjene sufiksno-fonetske naravi. Većina riječnih tokova imaju smjer kretanja sjeverozapad-jugoistok. To su uglavnom manji riječni tokovi. Veliki broj hidronima, odnosno potamonina jesu ktetici, nastali na osnovu toponima gdje se pojavljuju. Međutim, postoje i hidronimi koji su primarni u odnosu na naselja odnosno komonime. Naziv naselja je nastao na osnovu hidronima, odnosno naziva rijeke koja protiče kroz to naselje. Veliki broj oronima su fitonimskog porijekla, karakteristično za veliki broj oronima na području Bosne i Hercegovine. Jedan dio oronima na području općine Bratunac je zoonimskog porijekla. Najveći broj komonima (naziva sela) su patronimi, dok je, također, veliki broj naselja sa fitonimskim porijeklom. Također, jedan dio komonima jeste zoonimskog porijekla, kao i komonimi nastali na osnovu fizičko-geografskih karakteristika smještaja naselja.

Veliki značaj za proučavanje nastanka pojedinih oronima, hidronima i ojkonima imaju narodne predaje i kazivanja. Neke narodne predaje o postanku pojedinih oronima, hidronima i ojkonima potvrđuju historijsko, leksičko i drugo značenje pojedinih toponima. Narodne predaje o postanku pojedinih toponima na području općine Bratunac su u vezi s historijskim činjenicama, aktivnostima

i radom stanovništva, dešavanjima kroz historiju, kao i na osnovu fizičko-geografskih karakteristika smještaja pojedinih naselja.

LITERATURA

1. Beatović Đ., *Bratunac i okolina u mojim sećanjima*, Udruženje dobrovoljaca oslobodilačkih ratova Srbije 1912.-1920., Beograd, 1981.
2. BRATUNAC Društveni i privredni razvoj opštine, Redakcija posebnih publikacija
Beograd, OOUR Novinsko-izdavačka delatnost, Beograd 1986
3. Handžić A., *Tuzla i njena okolina u XVI vijeku*, Svjetlost, Sarajevo, 1975. godine.
4. Imamović E., *Porijeklo i pripadnost stanovništva Bosne i Hercegovine*, Edicija Bosanski korijeni, Art 7, Sarajevo, 1998.
5. Jahić Dž., *Školski rječnik bosanskog jezika - trilogija u bosanskom jeziku*, Knjiga III, Sarajevo 1999.
6. Kasumović A., *Toponimi etnici i ktetici Tuzle i okoline*, Tuzla, 1991.
7. Kulenović S., *Etnologija sjeveroistočne Bosne*, Muzej istočne Bosne, Tuzla, 1995.
8. Mašić N., *Istina o Bratuncu (Agresija, genocid i oslobodilačka borba 1992.-1995.)*, Tuzla, 1996.
9. Sarihodžić A. , *Turistički vodič Sjeveroistočne Bosne*, Regionalni turistički savez Sjeveroistočne Bosne, Tuzla, 1982.
10. Opšti pojmovi o reljefu zemljine površine, Geografski institut jugoslovenske armije, Beograd, 1951.
11. Skok P., *Etimologijski rječnik hrvatskog ili srpskog jezika I-IV*, JAZU, Zagreb 1971.
12. Vujičić D., *Hidronimi u lijevom slivu Drine*, Akademija nauka i umjetnosti BiH

Mersed SABANOVIC, prof.
Duboki Potok Primary School, Srebrenik

TOPONYMS OF BRATUNAC MUNICIPALITY

Abstract: *The paper is designed to cover the geographical components of the survey of toponyms (hydrons, orons and oykons) in the Bratunac municipality. Toponyms in Bratunac municipality are mostly of Protoslavic and Slavic origin. A large number of hydronyms, namely potamonins, are ketics, formed on the basis of the toponyms where they occur. However, there are also hydronyms that are primary in relation to settlements. The name of the settlement was derived from hydronyms, that is, the name of the river that flows through that settlement. A large number of orons are of phytonic origin, characteristic of a large number of orons in the territory of Bosnia and Herzegovina. Most of the settlements (called villages) are patronymic, while there are also a large number of settlements with phytonymic origin. Of great importance for the study of the occurrence of individual orons, hydrons and oykons are folk traditions and stories. Folk traditions about the formation of individual toponyms in the territory of Bratunac municipality are related to the historical facts, activities and work of the population, events throughout history, as well as based on the physical and geographical characteristics of the location of individual settlements.*

Keywords: *Bratunac, toponyms, hydronyms, oronyms, oykonoms.*